

Jordnära teologi (en recension)

Nyligen utgav Pro Veritate en bok skriven av Robert Kolb i serien *Texter & studier*, i översättning av Kristoffer Helle. Boken har titeln *Ingen kyrka utan teologi, ingen teologi utan kyrka* och recenseras här av biskop emeritus Roland Gustafsson utifrån ett tidigare blogginlägg (www.elfh.se). Ett längre avsnitt ur boken, "Att bygga broar," återgavs i Hälsning nr 1/2024 och finns tillgängligt på FFG:s hemsida: www.ffg.se/resurssida

Boken finns att köpa på FFG, antingen på plats eller genom en beställning på hemsidan (fraktkostnad tillkommer), och kostar 129 kr.

Med tacksamhet och förundran har jag läst en bok (drygt 80 sidor). Robert Kolb, professor emeritus i systematisk teologi vid Concordia Seminary i St. Louis, USA – under många år en regelbunden gästföreläsare på FFG – har levererat *en liten guldgruva*. Boken har sin upprinnelse i en gästföreläsning i slutet av 2018, som resulterat i *Ingen kyrka utan teologi, ingen teologi utan kyrka* (Pro Veritate, nr 2 i FFG:s serie *Texter & studier*). Den övergripande frågan är hur den kristna tron kan traderas och förmedlas vidare till nya tider och nya miljöer. Samtidigt bearbetas frågeställningen om samspelet mellan *kyrka* och *akademi*. Kolb adresserar det som är FFG:s förhoppning som institution – som förordet anger: "en konfessionell och kyrklig utgångspunkt med missionell och kyrkobyggande målsättning" (s. 5).

I avsnittet *Teologi i kyrkan och i teologernas krets* betonas: "... behöver kyrkan och kyrkans folk som institution två saker från teologer. För det första behöver de minnet som den formella teologiska verksamheten ger genom sin blick tillbaka på Guds ord i Skriften tillsammans med kyrkans tradition. För det andra behöver kyrkan förnyelse, och den uppdatering av uttrycket för Guds ord som teologer formulerar när de lyssnar på världen omkring dem. ... När teologer utför sitt uppdrag på rätt sätt hjälper de kyrkan att förbli trogen Herrens ord, och de stöder kyrkans uppgift att bära ut Kristi befriande evangelium till världen" (s. 17–18).

I avsnittet *Luthers lära om kyrkan* hänvisas till avhandlingen *Om koncilierna och kyrkan från 1539* – om *Kyrkans sju kännetecken*. Dessutom lyfts en skrift från 1541: *Wider Hans Worst*, där den sanna och falska kyrkans kännetecken beskrivs. Här talas det om ett åttonde kännetecken: den kristna kärlekens yttringar i olika samhällsskikt – bejakande av gudfruktighet i samhällsliv och familjeliv, liksom avvisande av våld i evangeliets namn (s. 28).

Avsnittet *Fyra typer av lutherska kyrkor* är, trots sin korthet, upplysande. Under fem århundraden har, i förlängningen av reformationen, olika typer av kyrkor utvecklats: 1) Nations- och folkkyrkor, 2) Förföljda kyrkor i Östeuropa, 3) Immigrantkyrkor, och 4) Missionskyrkor.

Kolb träffar rätt angående den fjärde kategorin, missionskyrkorna, något jag själv erfarit med tanke på drygt 45 års kontakter med lutherska kyrkor i Östafrika: "Nu har de börjat bearbeta arvet från de kyrkor som sände dem missionärer på sina egna kulturella villkor. Också i detta skede av den lutherska teologins utveckling är det viktigt att dialogen mellan de av missionen grundade kyrkorna och nutida representanter för deras teologiska fäder förs med ömsesidig respekt. ... de kommer att visa oss västerlänningar nya sätt att föra den eskatologiska striden mot lögn och otro" (s. 32).

Kolb talar om att lutheraner för krig som "gerillasoldater" och avrundar: "Denna situation kräver ett ständigt omprövande av hur kyrkans uppdrag bäst

kan utföras – ett ständigt omformulerat tänkande om hur det oföränderliga budskapet om Kristi gåva av ny identitet som Guds barn bäst kan gestaltas i det ständigt föränderliga samhället runt kyrkan” (s. 33).

Det är berikande att läsa Kolb. I avsnittet ”Teologins plats i kyrkans liv” redogörs för ett antal kategorier med avseende på religionerna: 1) Doktrin, 2) Narrativ, 3) Ritual, 4) Etik och 5) Gemenskap. Dessutom finns ett sjätte element, som binder samman de fem övriga ... ”det mänskliga sättet att ansluta sig till religionen: tro för kristna, underkastelse för muslimer, sökandet efter Nirvana för buddhister” (s. 48). Vidare lyfts hur viktig förkunnelse och undervisning är, enligt Luther: ”Den högsta dyrkan av Gud äger rum i förkunnelsen av Ordet, eftersom Gud dyrkas när evangeliet förkunnas, tacksägelse ges och alla offer och tillbedjan i Gamla testamentet uppfylls. I denna form av tillbedjan tjänas nästan och Guds bild formas i människor, så att de dör och blir levande för att de ska kunna anta gudfruktiga egenskaper” (s. 52).

I avsnittet *Teologer skilda från kyrkan?* framhålls utifrån Luther fem faktorer, som vi bör vara uppmärksamma på: 1) vår egen personlighet, 2) lyhördhet för filosofiska värderingar i samtiden, 3) arbete med Skriften i ljuset av den omgivande kulturen, 4) använda de bästa verktygen som den intellektuella världen tillhandahåller, och 5) fördjupning i Ordet, samtida kultur och språkbehärskning.

Dr Kolb – en briljant teolog/författare! I avsnittet *Att bygga broar* sätter han på pränt sådant som jag som missionär jobbat med hela mitt liv: att förmedla det av Gud givna budskapet till människor i en specifik kultur. Det är utomordentligt uppfriskande att få ta del av fler infallsvinklar och ny retorik. Några exempel: ”Ett latinskt ord för präst, ’pontifex’, är konstruerat av orden för ’bro’ och ’byggare’. Teologer reparerar ständigt den bro som möjliggör samtalet mellan kultur och kyrka, en bro som gör att kyrkans vittnesbörd kan höras och förstås av dem som har liten, ingen eller felaktig uppfattning om vad kyrkans budskap är” (s. 61). ”Kyrkan som helhet fungerar också som denna brobyggare och förkunnar Guds ord till dem som de troende tillbringar sina dagar med. Denna uppgift att överbrygga klyftan mellan profeternas och apostlarnas värld och nutiden beskrivs av ordet ’översättning’, bokstavligen ... att bära något över en avgrund” (s. 64–65). ”Profeten Jeremias råd till sina landsmän i exil i Babylon

Dr Robert Kolb

återspeglar hans plan för sin kyrka i varje kultur: ’Bygg hus och bo i dem. Plantera trädgårdar och ät vad de ger. ... Sök den stads välfärd dit jag har sänt er i exil och be till Herren för dess räkning, för när det går väl för den går det väl också för er’ (29:5–7). ... Att reparera och renovera broar är ett farligt arbete, men Gud kallar oss att ständigt engagera oss i denna uppgift” (s. 70).

Jag njuter av läsningen – denna lilla bok! Avsnittet *Att söka stadens välfärd* innehåller tänkvärda aspekter. Hur manövrerar en sund kristen sin väg i en komplicerad värld, med diken åt olika håll? Kolb påstår: ”Där kristna inte lyckas höja en kritisk röst, måste de fråga sig själva om de har anpassat sitt tänkande till värderingar som bryter mot någon del av Guds vilja för hans mänskliga varelser” (s. 71). Avsnittet är synnerligen läsvärt!

I det sista avsnittet, med rubriken *Kyrkans och teologernas liv i omvändelse* summerar författaren sitt budskap på följande sätt: ”Kyrkan lever aldrig utan teologi, och teologin måste studera världen runt omkring kyrkan, men den måste också hitta sitt hem i kyrkan, mitt i Guds familj. Gud som handlar genom sitt ord, har skapat både kyrkan och teologin, och han har skapat dem till att arbeta i harmoni för att föra budskapet om syndernas förlåtelse, liv och frälsning i och genom Jesu Kristi död och uppståndelse till dem inom vårt räckhåll, ja till världens nationer” (s. 80).

En akademisk bok – med ett tänkvärt, stimulerande och uppbyggligt budskap!